

57

13/9/2011

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ Γ. ΞΥΔΑΚΗ

Από την επιθυμία
στην ανάγκη

Ακόμη κι αν δεν οργιάζαν οι φήμες περί χρεοκοπίας, οι γερμανικές απειλές και τα σενάρια επόμενης μέρας, το Σαββατοκύριακο οι περισσότεροι Έλληνες σφράγισαν μέσα τους ότι η κατάσταση βρίσκεται στο σημείο μηδέν. Το τελευταίο διήμερο των διακοπών, μερικές ώρες πριν από τη σχολική πρεμιέρα, η Διεθνής Εκθεση της Θεσσαλονίκης συμπύκνωσε με λέξεις, με ατμόσφαιρα και εξωλεκτικά σήματα, την αγωνία και τις διαψεύσεις μιας διετίας κρίσης, και το πικρό τέλος τριών δεκαετιών ανέμελου βίου.

Η ατμόσφαιρα: πολεμική, αλλά και ατμόσφαιρα απόγνωσης. Ποιος ζητά από ποιον, τι; Οι λέξεις: ο λόγος ενός βαθύτατα αμήχανου, μάλλον απεγνωσμένου πρωθυπουργού, λόγος που προσπαθεί να μην ακουστεί σαν ψέμα, αλλά δεν τα καταφέρνει και βουλιάζει στις γενικότητες, λόγος που συγχέει το εγώ με το εμείς, την κυβέρνηση με την πατρίδα, λόγος που προσπαθεί να εμψυχώσει αλλά

μόνο αποκαρδιώνει. Λόγος από τον οποίο μένει μια φράση, πικρό κατακάθι για την ιστορία: «Ένας εργαζόμενος σε κάθε οικογένεια». Εδώ ας σταθούμε. Γιατί ειπώθηκε αυτή η ανατριχιαστική φράση; Για παρηγοριά; Περιγράφει την κόκκινη γραμμή, πέραν της οποίας δεν θα υπάρξει άλλη καταστροφή; Ήταν πυροτέχνημα ειλικρίνειας; Ειπώθηκε για να σοκάρει, να μουδιάσει το

Η ωμή αλήθεια του «ένας εργαζόμενος σε κάθε οικογένεια» στέλνει τους Έλληνες μερικές δεκαετίες πίσω, εκφράζοντας μια ήττα.

πλήθος; Όλα αυτά μάλλον ισχύουν ταυτοχρόνως. Ο πρωθυπουργός περιέγραψε μια ισχυρότατη τάση μέσα στην κοινωνία, μια στάση αμυντική: απέναντι στην αυξανόμενη διαρκώς ανεργία και τη συρρίκνωση του εισοδήματος, η οικογένεια συσπειρώνεται για αλληλοκάλυψη των μελών. Όσο αποσαθρώνεται το κράτος πρόνοιας, όσο συρρικνώνεται η εμπιστοσύνη στο κράτος δικαίου, τόσο χαλαρώνουν οι κοινωνικοί δεσμοί των μεγάλων συνόλων, φυραίνει η συνοχή της πολιτικής κοινωνίας; οι πολίτες αναζητούν καταφύγιο στην οικογένεια, στη φαμίλια, στην πατριά, στους δεσμούς αίματος. Σε αυτό το πλαίσιο, κλονισμού του πολιτικού, η εργασία δεν είναι πια ατομικό και πολιτικό δικαίωμα, είναι παραχωρούμενο μέσο γυμνής επιβίωσης. Δεν υπάρχει κοινωνία, δεν υπάρχει πολίτης, υπάρχει μόνο οικογένεια - για να θυμηθούμε κάπως τη Μάργκαρετ Θάτσερ.

Η ωμή αλήθεια του «ένας εργαζόμενος σε κάθε οικογένεια» στέλνει τους Έλληνες μερικές δεκαετίες πίσω, σε άλλο ήθος βίου, σε άλλο habitus. Αντιβαίνει στον τρόπο που αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους οι περισσότεροι κάτω των 50-55 ετών, όσοι ωρίμασαν με ορίζοντα αφθονίας, ευχερούς απασχόλησης και, κυρίως, με την απόλυτη αξίωση ατομικής αυτοπραγμάτωσης, πέρα από το κέλυφος της οικογένειας καταγωγής. Ο μεταμοντέρνος Γ. Παπανδρέου, εκφράζοντας μια ήττα, σηματοδοτεί την αναγκαστική, άτακτη υποχώρηση του πολίτη-ατόμου, από τον νεωτερικό δημόσιο χώρο και την κοινωνία των πολιτών, στην προμοντέρνα οικογένεια, τη φατρία, το αίμα: από τη σφαίρα της επιθυμίας πίσω, βιαίως, στη σφαίρα της ανάγκης.